Kohtulahendite kogumik

ÜLDKOHTU OTSUS (kolmas koda laiendatud koosseisus)

1. veebruar 2017 *

Lepinguväline vastutus — Hagiavalduse täpsus — Vastuvõetavus — Põhiõiguste harta artikkel 47 — Lahendi tegemise mõistlik aeg — Varaline kahju — Intress tasumata trahvisummalt — Pangagarantii kulud — Mittevaraline kahju — Põhjuslik seos

Kohtuasjas T-479/14,

Kendrion NV, asukoht Zeist (Madalmaad), esindajad: advokaadid P. Glazener ja T. Ottervanger, hiljem T. Ottervanger,

hageja,

versus

Euroopa Liit, mida esindas Euroopa Liidu Kohus, esindajad: A. Placco, hiljem J. Inghelram ja E. Beysen,

kostja,

keda toetab

Euroopa Komisjon, esindajad: T. Christoforou, S. Noë ja P. van Nuffel,

menetlusse astuja,

mille ese on ELTL artiklil 268 põhinev nõue mõista välja hüvitis kahju eest, mida hageja väidetavalt kandis Üldkohtus toimunud menetluse kestuse tõttu kohtuasjas, milles tehti 16. novembri 2011. aasta kohtuotsus Kendrion *vs*. komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667),

ÜLDKOHUS (kolmas koda laiendatud koosseisus)

koosseisus: president S. Papasavvas, kohtunikud I. Labucka, E. Bieliūnas (ettekandja), V. Kreuschitz ja I. S. Forrester,

kohtusekretär: ametnik G. Predonzani,

arvestades menetluse kirjalikku osa ja 20. juuli 2016. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: hollandi.

otsuse

I. Vaidluse taust

1 Hageja Kendrion NV esitas 22. veebruaril 2006 Üldkohtu kantseleisse hagiavalduse komisjoni 30. novembri 2005. aasta otsuse C(2005) 4634 [ELTL] artikli [101] kohaldamise menetluse kohta (juhtum COMP/F/38.354 – Tööstuslikud kotid) (edaspidi „otsus C(2005) 4634“) peale. Hagiavalduses palus ta Üldkohtul sisuliselt esimese võimalusena tühistada tervikuna või osaliselt see otsus või teise võimalusena tühistada selles otsuses talle määratud trahv või vähendada selle summat.

2 Üldkohus jättis selle hagi 16. novembri 2011. aasta kohtuotsusega Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) rahuldamata.

3 Hageja esitas 26. jaanuaril 2012 apellatsioonkaebuse 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) peale.

4 Euroopa Kohus jättis 26. novembri 2013. aasta kohtuotsusega Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771) selle apellatsioonkaebuse rahuldamata.

II. Menetlus ja poolte nõuded

5 Hageja esitas 26. juunil 2014 Üldkohtu kantseleisse hagiavalduse Euroopa Liidu vastu, mida esindab Euroopa Liidu Kohus.

6 Üldkohtu 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel esitas Euroopa Liidu Kohus eraldi dokumendiga vastuvõetamatuse väite, mis saabus Üldkohtu kantseleisse 8. septembril 2014.

7 Üldkohus lükkas Euroopa Liidu Kohtu esitatud vastuvõetamatuse väite 6. jaanuari 2015. aasta kohtumäärusega Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2015:2) tagasi ja jättis kohtukulude küsimuse edaspidiseks lahendamiseks.

8 Euroopa Liidu Kohus esitas 6. jaanuari 2015. aasta kohtumääruse Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2015:2) peale Euroopa Kohtu kantseleisse 17. veebruaril 2015 apellatsioonkaebuse, mis registreeriti numbri C-71/15 P all.

9 Üldkohtu kolmanda koja president peatas 2. märtsi 2015. aasta kohtumäärusega Euroopa Liidu Kohtu taotlusel menetluse käesolevas kohtuasjas kuni Euroopa Kohtu otsuseni, mis lõpetab menetluse kohtuasjas C-71/15 P: Euroopa Kohus *vs.* Kendrion.

10 See kohtuasi kustutati Euroopa Kohtu registrist 18. detsembri 2015. aasta kohtumäärusega Euroopa Kohus *vs.* Kendrion (C-71/15 P, ei avaldata, EU:C:2015:857).

11 Kui menetlus käesolevas kohtuasjas jätkus, esitas Euroopa Komisjon 15. jaanuaril 2016 Üldkohtu kantseleisse avalduse menetlusse astumiseks Euroopa Liidu Kohtu nõuete toetuseks.

12 Euroopa Liidu Kohus esitas 16. veebruaril 2016 kostja vastuse.

13 Üldkohus suunas käesoleva kohtuasja 17. veebruaril 2016 kolmandale kojale laiendatud koosseisus.

14 Üldkohus otsustas 2. märtsil 2016, et teine menetlusdokumentide vahetamine ei ole vajalik. Lisaks palus ta Üldkohtu kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames Euroopa Liidu Kohtul vastata, kas ta oli palunud hagejalt ja komisjonilt luba ja saanud neilt loa esitada mõned

dokumendid, mis olid esitatud kostja vastuse lisadena ja puudutasid kohtuasja, milles tehti 16. novembri 2011. aasta kohtuotsus Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667, edaspidi „kohtuasi T-54/06“).

15 Üldkohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) president rahuldas 15. märtsi 2016. aasta kohtumäärusega Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2016:196) komisjoni avalduse menetlusse astumiseks Euroopa Liidu Kohtu nõuete toetuseks ning täpsustas, et komisjonil on 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 116 lõikes 6 ette nähtud õigused.

16 Euroopa Liidu Kohus vastas käesoleva otsuse punktis 14 nimetatud küsimusele 18. märtsil 2016. Ta palus Üldkohtul asuda esimese võimalusena seisukohale, et Euroopa Liidu Kohus ei pidanudki kohtuasja T-54/06 puudutavate dokumentide esitamiseks hageja ja komisjoni luba küsima, ning teise võimalusena seisukohale, et hageja ja komisjon olid selle loa andnud kaudselt. Kolmanda võimalusena palus Euroopa Liidu Kohus, et tema vastust käsitataks menetlust korraldava meetme taotlusena, millega palutakse Üldkohtul määrata, et käesoleva hagi raames esitataks kohtuasja T-54/06 toimikusse kuuluvad dokumendid, eelkõige kostja vastusele lisatud dokumendid.

17 Üldkohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) president otsustas 4. aprillil 2016 esiteks kõrvaldada kohtutoimikust dokumendid, mis kujutasid endast käesolevas kohtuasjas esitatud kostja vastuse lisasid ning puudutasid kohtuasja T-54/06. Seda otsust põhjendati esiteks sellega, et Euroopa Liidu Kohus ei olnud ei küsinud ega saanud kohtuasja T-54/06 poolte luba nende dokumentide esitamiseks, ning teiseks sellega, et ta ei olnud palunud kodukorra artikli 38 lõike 2 kohaselt luba tutvuda selle kohtuasja toimikuga. Teiseks otsustas Üldkohtu kolmanda koja (laiendatud koosseisus) president kodukorra artikli 88 lõike 3 alusel paluda hagejal võtta seisukoht menetlust korraldava meetme taotluse kohta, mille Euroopa Liidu Kohus oli esitanud kolmanda võimalusena oma 18. märtsi 2016. aasta vastuses, mida on mainitud käesoleva otsuse punktis 16.

18 Hageja palus 12. aprillil 2016, et Üldkohus lahendaks taotluse õiglaselt, võttes arvesse mõlema poole huve ja Euroopa Liidu Kohtu esitatud taotluse menetluslikku keerukust.

19 Üldkohus leidis 11. mail 2016, et selleks, et käesolev kohtuasi kohtuistungiks ette valmistada ja see lahendada, on selle eset arvestades vaja teha kohtuasja T-54/06 toimik talle kättesaadavaks. Seepärast otsustas Üldkohus kodukorra artiklis 89 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames lisada kohtuasja T-54/06 toimiku käesoleva kohtuasja toimikule.

20 Euroopa Liidu Kohus palus 17. juunil 2016 kohtuasja T-54/06 toimiku endale edastada.

21 Üldkohus palus 28. juunil 2016 hagejal esitada teatud dokumente ja esitas talle ühe küsimuse kohtuistungil vastamiseks.

22 Poolte kohtukõned ja vastused Üldkohtu suulistele küsimustele kuulati ära 20. juuli 2016. aasta kohtuistungil.

23 Hageja palub Üldkohtul:

— mõista liidult välja 2 308 463,98 euro suurune või vähemalt Üldkohtu arvates kohane varalise kahju hüvitis;

— mõista liidult välja 11 050 000 euro suurune mittevaralise kahju hüvitis või teise võimalusena vähemalt 1 700 000,00 euro suurune hüvitis või kolmanda võimalusena hüvitis, milles pooled on Üldkohtu määratavatel tingimustel kokku leppinud, või igal juhul vähemalt Üldkohtu arvates kohane hüvitis;

— suurendada kumbagi väljamõistetud summat alates 26. novembrist 2013 viivise võrra, mida Üldkohus kohaseks peab;

— mõista kohtukulud välja liidult.

24 Euroopa Liidu Kohus, keda toetab komisjon, palub Üldkohtul:

— esimese võimalusena jätta väidetava varalise kahju hüvitamise nõue põhjendamatuse tõttu rahuldamata ning jätta väidetava mittevaralise kahju hüvitamise nõue vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata või igal juhul põhjendamatuse tõttu rahuldamata;

— teise võimalusena jätta väidetava varalise kahju hüvitamise nõue põhjendamatuse tõttu rahuldamata ning mõista hageja kasuks välja hüvitis väidetava mittevaralise kahju eest maksimaalses summas 5000 eurot;

— mõista kohtukulud välja hagejalt.

III. Õiguslik käsitlus

A. Vastuvõetavus

25 Euroopa Liidu Kohus väidab, et hagiavaldus ei ole väidetava mittevaralise kahju olemuse ja ulatuse osas piisavalt selge ja täpne. Mittevaralise kahju kirjeldus on väga ebamäärane ning selle aluseks on varalise ja mittevaralise kahju omavaheline segiajamine.

26 Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 21 esimesele lõigule koostoimes sama põhikirja artikli 53 esimese lõiguga ja 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõike 1 punktile c tuleb hagiavalduses märkida hagi ese ning esitada ülevaade fakti- ja õigusväidetest. Need peavad olema märgitud piisavalt selgelt ja täpselt, et kostja saaks valmistuda enda kaitsmiseks ja Üldkohus saaks vajaduse korral teha asjas otsuse täiendavate andmeteta. Õiguskindluse ja hea õigusemõistmise tagamiseks peavad selleks, et hagi oleks vastuvõetav, selle aluseks olevad peamised õiguslikud ja faktilised asjaolud kas või kokkuvõtlikult, ent seostatult ja arusaadavalt tulenema hagiavalduse tekstist endast. Täpsemalt peavad neile nõuetele vastamiseks olema liidu institutsiooni poolt väidetavalt tekitatud kahju hüvitamise nõuet sisaldavas hagiavalduses esitatud andmed, mis võimaldavad kindlaks teha hageja poolt asjaomasele institutsioonile etteheidetava käitumise, põhjused, miks hageja leiab, et sellise käitumise ja talle väidetavalt tekitatud kahju vahel on põhjuslik seos, ning selle kahju laad ja ulatus (vt kohtuotsus, 7.10.2015, Accorinti jt *vs*. EKP, T-79/13, EU:T:2015:756, punkt 53 ja seal viidatud kohtupraktika).

27 Antud juhul tuleb esiteks toonitada, et hageja argumendid on väidetava varalise kahju osas tõesti kokkuvõtlikud. Kõiki hagiavalduses toodud selgitusi ja viiteid arvestades näivad need argumendid siiski piisavad.

28 Nimelt toonitab hageja ühelt poolt eelkõige seda, et ta on „börsil noteeritud ettevõtja, kelle edusamme ja probleeme ei jälgi tähelepanelikult mitte üksnes tema töötajad, vaid ka ajakirjandus, investorid ja kliendid“. Hageja täpsustab, et tema mainet on tarbetult kahjustatud.

29 Teiselt poolt väidab hageja sisuliselt, et lisa-aastad ebakindlust mõjutasid negatiivselt ettevõtte juhtimist, investeeringuid, atraktiivsust ja strateegiat. Ta lisab, et see ebakindlus tekitas isiklikku moraalset kahju ka tema töötajatele ja juhtimisorganite liikmetele, kes pidid taluma suurt pinget.

30 Väidetava mittevaralise kahju ja võimaliku varalise kahju vahelise suhte kirjeldusele Euroopa Liidu Kohtu poolt ette heidetud kahemõttelisust tuleb hinnata koos mittevaralise kahju hüvitamise nõude põhjendatuse hindamisega, eelkõige seoses selle kahju hindamise ja hüvitamise kriteeriumidega.

31 Teiseks, väidetava mittevaralise kahju ulatuse kohta rõhutab hageja õigesti, et tema väidetav mittevaraline kahju ei ole juba oma definitsiooni poolest täpselt välja arvutatav. Hageja tuletab meelde, et väidetava mittevaralise kahju kindlaksmääramisel tuleb arvesse võtta konteksti ning seega kohtuasja ja asjaomase ettevõtja laadi. Hageja hindab oma kahju vastavalt meetodile, mille asjakohasust tuleb hinnata koos hagi põhjendatuse hindamisega.

32 Järelikult on hagiavaldus piisavalt selge ja täpne ning hageja on esitanud piisavalt teavet, mis võimaldab hinnata väidetava mittevaralise kahju olemust ja ulatust. Niisiis on see teave võimaldanud Euroopa Liidu Kohtul enda kaitseks valmistuda ja võimaldab ka Üldkohtul käesolevas asjas otsuse teha.

33 Eeltoodut arvestades tuleb asja läbivaatamist takistav asjaolu, mille tõi esile Euroopa Liidu Kohus, tagasi lükata.

B. Sisulised küsimused

34 ELTL artikli 340 teine lõik sätestab, et lepinguvälise vastutuse korral heastab liit kõik oma institutsioonide või oma teenistujate poolt ülesannete täitmisel tekitatud kahjud vastavalt liikmesriikide seaduste ühistele üldprintsiipidele.

35 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleneb ELTL artikli 340 teisest lõigust, et liidu lepinguvälise vastutuse tekkimine ja võimalus kasutada õigust saada tekitatud kahju eest hüvitist sõltuvad mitme tingimuse üheaegsest täidetusest: institutsioonidele etteheidetava tegevuse õigusvastasus, kahju tekkimine ning põhjusliku seose esinemine selle tegevuse ja väidetava kahju vahel (kohtuotsused, 29.9.1982, Oleifici Mediterranei *vs.* EMÜ, 26/81, EU:C:1982:318, punkt 16, ja 9.9.2008, FIAMM jt *vs.* nõukogu ja komisjon, C-120/06 P ja C-121/06 P, EU:C:2008:476, punkt 106).

36 Kui üks nendest tingimustest ei ole täidetud, tuleb hagi jätta tervikuna rahuldamata, ilma et oleks tarvis analüüsida liidu lepinguvälise vastutuse kohaldamise muid tingimusi (kohtuotsus, 14.10.1999, Atlanta *vs.* Euroopa Ühendus, C-104/97 P, EU:C:1999:498, punkt 65; vt selle kohta ka kohtuotsus, 15.9.1994, KYDEP *vs.* nõukogu ja komisjon, C-146/91, EU:C:1994:329, punkt 81). Lisaks ei ole liidu kohus kohustatud analüüsima neid tingimusi mingis kindlas järjekorras (kohtuotsus, 18.3.2010, Trubowest Handel ja Makarov *vs.* nõukogu ja komisjon, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punkt 42; vt selle kohta ka kohtuotsus, 9.9.1999, Lucaccioni *vs.* komisjon, C-257/98 P, EU:C:1999:402, punkt 13).

37 Antud juhul väidab hageja esiteks, et menetluse kestusega kohtuasjas T-54/06 ületati lahendi tegemise mõistlik aeg. Teiseks väidab ta, et selle ületamisega põhjustati talle kahju, mis tuleb hüvitada.

1. Lahendi tegemise mõistliku aja väidetav ületamine kohtuasjas T-54/06

38 Hageja väidab esiteks, et 26. novembri 2013. aasta kohtuotsuses Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771) on Euroopa Kohus juba otsustanud, et kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise aja puhul on täidetud isikutele õigusi andva õigusnormi piisavalt selge rikkumise olemasolu tingimus. Seetõttu ei ole vaja põhjalikumalt analüüsida lahendi tegemise aja mõistlikkuse hindamise kriteeriume ega nende kohaldamist antud juhul.

39 Veel väidab hageja, et kohtuasjas T-54/06 oli lahendi tegemise mõistlikuks ajaks 2 aastat ja 6 kuud, sest Üldkohus on rahvusvaheline kohus, mis tingib teatava keerukuse eelkõige keeltekasutuse korra tõttu. Ükski asjaolu ei õigusta käesolevas kohtuasjas pikemat menetlusaega kui 2 aastat ja 6 kuud. Kuna menetluse kestus kohtuasjas T-54/06 oli 5 aastat ja 9 kuud, ületas see lahendi tegemise mõistlikku aega 3 aasta ja 3 kuu võrra.

40 Euroopa Liidu Kohus väidab vastu, et hageja argumendid tuleb tagasi lükata.

41 Esiteks tuletab ta meelde, et vastavalt 26. novembri 2013. aasta kohtuotsusele Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771) on Üldkohtu ülesanne lahendada selline hagi nagu antud juhul ning kontrollida, kas liidu lepinguvälise vastutuse tekkimise tingimused on täidetud.

42 Teiseks ei ole hageja väide, et konkurentsiõiguse kohaldamist puudutavate kohtuasjade menetlemise aeg on mõistlik ainult siis, kui see ei ületa 2 aastat ja 6 kuud, kuidagi seotud Üldkohtu menetluste tegeliku kestusega, nagu nähtub seda laadi asjade menetlemise keskmisest kestusest Üldkohtus aastatel 2006–2015. Ka aeg, mis kulus kohtuasjas T-54/06 menetluse kirjaliku osa lõppemisest menetluse suulise osa avamiseni, ületas menetluse selle etapi keskmist kestust aastatel 2007–2010 konkurentsiõiguse kohaldamist puudutavates kohtuasjades ainult 16 kuu võrra.

43 Kolmandaks tuleb lahendi tegemise aja mõistlikkust hinnata lähtuvalt iga kohtuasja konkreetsetest asjaoludest ning võtta eelkõige arvesse, kas on esinenud ebatavaliselt pikk tegevusetuse periood. Seega õigustab kohtuasjas T-54/06 menetluse kogukestust ja menetluse kirjaliku osa lõppemisest menetluse suulise osa avamiseni kulunud aega konkurentsiõiguse kohaldamist puudutavate kohtuasjade mahukus ning asjaolu, et otsuse C(2005) 4634 peale esitati 15 paralleelset hagi kuues keeles, samuti mitmekeelne keskkond, milles Euroopa Liidu Kohus tegutseb. Arvesse tuleb võtta ka kohtunike mandaatide piiratud kestust ning selle koja, millele kohtuasi T-54/06 määrati, ühe liikme pikaajalist haigust.

44 Selles küsimuses tuleb rõhutada, et Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 47 teises lõigus on nähtud eelkõige ette, et „[i]gaühel on õigus õiglasele ja avalikule asja arutamisele mõistliku aja jooksul sõltumatus ja erapooletus seaduse alusel moodustatud kohtus“.

45 On leitud, et niisugune õigus – mille kohta kinnitati enne põhiõiguste harta jõustumist, et see on liidu õiguse üldpõhimõte – on komisjoni otsuse peale esitatud hagi raames kohaldatav (vt kohtuotsus, 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland *vs.* komisjon, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punkt 178 ja seal viidatud kohtupraktika).

46 Antud juhul ilmneb üksikasjalikul tutvumisel kohtuasja T-54/06 toimikuga, et menetluse kestust kohtuasjas T-54/06, mis ulatus ligi 5 aasta ja 9 kuuni, ei õigusta – nagu Euroopa Kohus 26. novembri 2013. aasta kohtuotsuses Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771) õigesti rõhutas – ükski selle kohtuasjaga seotud asjaolu.

47 Esiteks tuleb märkida, et kohtuasi T-54/06 puudutas vaidlusi konkurentsieeskirjade rikkumise olemasolu üle ning et kohtupraktika kohaselt kujutavad õiguskindlus, mis peab ettevõtjatele olema garanteeritud, ning eesmärk tagada, et konkurentsi siseturul ei moonutataks, endast märkimisväärset huvi mitte üksnes hageja enese ja tema konkurentide, vaid ka kolmandate isikute jaoks suure hulga asjasse puutuvate isikute ja kaalul oleva rahalise huvi tõttu (kohtuotsus, 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland *vs.* komisjon, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punkt 186).

48 Teiseks tuleb tõdeda, et kohtuasjas T-54/06 kulus menetluse kirjaliku osa lõppemisest 19. veebruaril 2007, mil esitati komisjoni vasturepliik, kuni menetluse suulise osa avamiseni 30. novembril 2010 umbes 3 aastat ja 10 kuud, s.o 46 kuud.

49 Sel ajavahemikul koostatakse eelkõige poolte argumentide süntees, valmistatakse kohtuasi ette kohtuistungiks, viiakse läbi vaidluste faktiline ja õiguslik analüüs ning valmistutakse menetluse suuliseks osaks. Seega sõltub selle ajavahemiku pikkus eeskätt vaidluse keerukusest ning poolte käitumisest ja tekkivatest menetluslikest küsimustest.

50 Vaidluse keerukuse kohta tuleb kõigepealt meenutada, et kohtuasi T-54/06 puudutas hagi, mis oli esitatud ELTL artikli 101 kohaldamist käsitleva komisjoni otsuse peale.

51 Nagu ilmneb aga kohtuasja T-54/06 toimikust, on konkurentsiõiguse komisjonipoolset kohaldamist puudutavad hagid muud liiki kohtuasjadest keerukamad, võttes eelkõige arvesse vaidlustatud otsuse pikkust, kohtutoimiku mahtu ning vajadust viia läbi paljude niisuguste keerukate faktiliste asjaolude detailne hindamine, mis sageli on leidnud aset pika aja jooksul ja olnud suure ruumilise ulatusega.

52 Sellepärast on 15 kuud, mis lahutas menetluse kirjaliku osa lõppu menetluse suulise osa avamisest, niisuguse konkurentsiõiguse kohaldamist puudutava kohtuasja nagu T-54/06 menetlemisel põhimõtteliselt täiesti sobiv ajavahemik.

53 Järgmiseks on vaja võtta arvesse asjaolu, et otsuse C(2005) 4634 peale esitati mitu hagi.

54 Sama otsuse peale, mille komisjon on konkurentsiõigust kohaldades teinud, esitatud hagisid on nimelt vaja menetleda paralleelselt, ka siis, kui neid hagisid ei ole liidetud. Sellist paralleelset menetlemist õigustab eelkõige seos nende hagide vahel, samuti vajadus tagada ühtlus nende analüüsimisel ja antavas vastuses.

55 Seega võib seotud kohtuasjade paralleelne menetlemine õigustada menetluse kirjaliku osa lõpu ja selle suulise osa avamise vahele jääva ajavahemiku pikenemist ühe kuu võrra täiendava seotud kohtuasja kohta.

56 Antud juhul esitati otsuse C(2005) 4634 peale 15 hagi. Tuleb siiski esiteks märkida, et üks hageja loobus oma hagist selle otsuse peale (kohtumäärus, 6.7.2006, Cofira-Sac *vs.* komisjon, T-43/06, ei avaldata, EU:T:2006:192). Teiseks oli otsuse C(2005) 4634 peale esitatud kahe hagi kohta tehtud 13. septembri 2010. aasta kohtuotsus Trioplast Wittenheim *vs.* komisjon (T-26/06, ei avaldata, EU:T:2010:387) ja 13. septembri 2010. aasta kohtuotsus Trioplast Industrier *vs.* komisjon (T-40/06, EU:T:2010:388).

57 Seda arvestades õigustas otsuse C(2005) 4634 peale esitatud hagidega seotud ülejäänud 12 kohtuasja menetlemine menetluse pikenemist 11 kuu võrra kohtuasjas T-54/06.

58 Seepärast oli 26 kuu pikkune ajavahemik (15 kuud + 11 kuud) menetluse kirjaliku osa lõpu ja selle suulise osa avamise vahel kohtuasja T-54/06 menetlemisel sobiv.

59 Lõpetuseks tuleb märkida, et kohtuasja faktiline, õiguslik ja menetluslik keerukus ei õigusta antud juhul pikemat ajavahemikku. Selles küsimuses tuleb eelkõige tõdeda, et menetluse kirjaliku osa lõpu ja suulise osa avamise vahel kohtuasjas T-54/06 ei katkestanud menetlust ega põhjustanud selles viivitusi ühegi menetlust korraldava meetme võtmine Üldkohtu poolt.

60 Mis puudutab poolte käitumist ja menetluslikke küsimusi kohtuasjas T-54/06, siis ei mõjutanud aega, mis kulus kohtuasjas T-54/06 menetluse kirjaliku osa lõppemisest menetluse suulise osa avamiseni, mitte kuidagi poolte käitumine ega menetluslikud küsimused.

61 Kohtuasja T-54/06 asjaolusid arvestades viitab 46-kuuline ajavahemik menetluse kirjaliku osa lõpu ja suulise osa avamise vahel seega 20-kuulisele põhjendamatule tegevusetusperioodile selles kohtuasjas.

62 Kolmandaks ei ilmnenud kohtuasja T-54/06 toimikuga tutvumisel midagi, mis võimaldaks järeldada, et esiteks hagiavalduse esitamise kuupäeva ja vasturepliigi esitamise kuupäeva ning teiseks menetluse suulise osa avamise ja 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) kuulutamise vahele oleks jäänud põhjendamatu tegevusetusperiood.

63 Sellest järeldub, et kohtuasjas T-54/06 toimunud menetlusega, mis lõppes 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) kuulutamisega, rikuti põhiõiguste harta artikli 47 teist lõiku, sest sellega ületati lahendi tegemise mõistlik aeg 20 kuu võrra, mis kujutab endast niisuguse liidu õigusnormi piisavalt selget rikkumist, millega antakse õigusi eraõiguslikele isikutele.

2. Väidetav kahju ja oletatav põhjuslik seos

64 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab kahju, mille hüvitamist liidu lepinguvälise vastutuse kohaldamise hagiga nõutakse, olema tegelik ja kindel, mida peab tõendama hageja (vt kohtuotsus, 9.11.2006, Agraz jt *vs.* komisjon, C-243/05 P, EU:C:2006:708, punkt 27 ja seal viidatud kohtupraktika). Hageja peab esitama veenvad tõendid nii kahju esinemise kui ka selle ulatuse kohta (vt kohtuotsus, 16.9.1997, Blackspur DIY jt *vs.* nõukogu ja komisjon, C-362/95 P, EU:C:1997:401, punkt 31 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 Väljakujunenud kohtupraktikas on ka sedastatud, et ELTL artikli 340 teises lõigus sätestatud põhjusliku seose tingimus eeldab piisavalt otsest põhjuslikku seost institutsioonide tegevuse ja tekkinud kahju vahel (kohtuotsused, 18.3.2010, Trubowest Handel ja Makarov *vs.* nõukogu ja komisjon, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punkt 53, ja 14.12.2005, Beamglow *vs.* parlament jt, T-383/00, EU:T:2005:453, punkt 193; vt selle kohta ka kohtuotsused, 4.10.1979, Dumortier jt *vs.* nõukogu, 64/76, 113/76, 167/78, 239/78, 27/79, 28/79 ja 45/79, EU:C:1979:223, punkt 21). Hageja peab tõendama põhjusliku seose olemasolu etteheidetava tegevuse ja väidetava kahju vahel (vt kohtuotsus, 30.9.1998, Coldiretti jt *vs.* nõukogu ja komisjon, T-149/96, EU:T:1998:228, punkt 101 ja seal viidatud kohtupraktika).

66 Antud juhul väidab hageja, et lahendi tegemise mõistliku aja ületamine kohtuasjas T-54/06 tekitas talle varalist ja mittevaralist kahju.

a) Väidetav varaline kahju ja oletatav põhjuslik seos

67 Hageja väidab, et talle on tekkinud varaline kahju, mis seisnes täiendavates finantskuludes, mida tal tuli kanda ajavahemikul 26. augustist 2010, mil Euroopa Kohus oleks pidanud tegema otsuse, kuni 26. novembrini 2013, mil ta tegelikult tegi otsuse kohtuasjas Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771). Need finantskulud ulatusid 2 308 463,98 euroni. See summa on arvutatud järgmise meetodi kohaselt. Kõigepealt tuli kokku liita kulud, mis olid seotud pangagarantiiga, mis oli seatud selleks, et mitte otsekohe tasuda otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi (edaspidi „pangagarantii kulud“), ning intress, mida tuli trahvi summalt tasuda (edaspidi „intress trahvi summalt“). Seejärel tuli sellest kokkuliidetud summast lahutada kulud, mida hageja oleks pidanud kandma, kui ta oleks pidanud trahvi ära maksma 26. augustil 2010.

68 Euroopa Liidu Kohus väidab esiteks, et ühelt poolt pangagarantii kulude ja trahvi summalt tasutud intressiga seotud varalise kahju ning teiselt poolt lahendi tegemise mõistliku aja ületamise vahel ei ole piisavalt otsest põhjuslikku seost. Kõigepealt märgib ta, et see varaline kahju tulenes hageja enda valikust. Seejärel juhib ta tähelepanu sellele, et põhjusliku seose olemasolu ei saa tõendada ainuüksi asjaoluga, et kui lahendi tegemise mõistlikku aega ei oleks ületatud, ei oleks hageja olnud sunnitud kandma pangagarantii kulusid ja tasuma trahvi summalt intressi sellele ületamisele vastava ajavahemiku jooksul.

69 Teiseks väidab Euroopa Liidu Kohus, et intressi, mida hagejal maksta tuli, ei saa käsitada kahjuna. Nimelt kompenseeriti nende intressidega seda, et komisjon ei saanud käsutada summat, millele tal õigus oli, ning hageja rikastuks alusetult, kui talle mõistetaks välja hüvitis nende intressidega võrdses summas. Teise võimalusena väidab Euroopa Liidu Kohus, et hagiavalduse lisas esitatud tabelid ei tõenda hagejale väidatavalt tekkinud varalist kahju. Ta täpsustab, et varalise kahju olemasolu ja ulatust ei saa kindlaks määrata lihtsalt õiglusest lähtudes.

1) Sissejuhatavad märkused

70 Tuleb rõhutada, et otsuse C(2005) 4634 artiklis 2 oli nähtud ette, et selle otsusega määratud trahvid tuleb tasuda kolme kuu jooksul alates selle otsuse teatavakstegemisest. Komisjoni 23. detsembri 2002. aasta määruse (EÜ, Euratom) nr 2342/2002, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste üldeelarve suhtes kohaldatavat finantsmäärust käsitleva nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 üksikasjalikud rakenduseeskirjad (EÜT 2002, L 357, lk 1; ELT eriväljaanne 01/04, lk 145), artikli 86 kohaselt oli selle otsuse artiklis 2 täpsustatud, et kolme kuu möödumisel tuleb automaatselt tasuda intressi intressimääraga, mida Euroopa Keskpank (EKP) kohaldab oma peamiste refinantseerimistehingute suhtes selle kuu esimesel päeval, mil see otsus tehti, ja mida suurendatakse kolme ja poole protsendipunkti võrra, s.o 5,56-protsendilise määraga.

71 Vastavalt ELTL artikli 299 esimesele lõigule kujutas otsus C(2005) 4634 endast täitedokumenti, sest selle artiklis 2 oli sätestatud hageja rahaline kohustus. Lisaks ei seadnud tühistamishagi esitamine selle otsuse peale ELTL artikli 263 alusel otsuse täidetavust kahtluse alla, sest ELTL artikli 278 järgi ei ole Euroopa Liidu Kohtule esitatud hagidel peatavat toimet.

72 Komisjon tegi otsuse C(2005) 4634 hagejale teatavaks 13. detsembri 2005. aasta kirjaga. Ta märkis sel puhul, et kui hageja pöördub Üldkohtusse või Euroopa Kohtusse, ei võeta ühtegi sissenõudmismeedet nii kaua, kui kohtuasi on pooleli, tingimusel et enne maksetähtaja möödumist järgitakse kahte tingimust. Määruse nr 2342/2002 artikli 86 lõike 5 kohaselt olid need kaks tingimust järgmised: esiteks pidi komisjoni nõue kandma alates maksetähtaja möödumisest 3,56-protsendilist viivitusintressi, teiseks tuli enne maksetähtpäeva esitada pangagarantii, mida komisjon aktsepteerib ning mis katab korraga nii võla kui ka intressi või võla suurendamise.

73 Hageja otsustas määratud trahvi summat mitte kohe ära tasuda ja moodustada pangagarantii ning tasuda 3,56-protsendilist viivitusintressi.

74 Nendest kaalutlustest lähtudes tulebki analüüsida väidetavat varalist kahju ning oletatavat põhjuslikku seost selle kahju ja kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamise vahel.

2) Intressi tasumine trahvi summalt

75 Esiteks tuleb märkida, et käesoleva otsuse punktis 71 viidatud ELTL artikli 299 esimese lõigu kohaldamise tõttu koostoimes ELTL artikliga 278 tuli otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi summa komisjonile tasuda hoolimata tühistamishagi esitamisest selle otsuse peale. Seega tuleb intress trahvi summalt, mille määr oli 3,56%, kvalifitseerida viivitusintressiks.

76 Teiseks tuleb märkida, et hageja ei maksnud kohtuasjas T-54/06 toimunud menetluse jooksul ära ei trahvi summat ega viivitusintressi. Seega sai hageja selles kohtuasjas toimunud menetluse kestel kasutada summat, mis vastas selle trahvi summale koos viitusintressiga.

77 Hageja ei esita asjaolusid, mis näitaksid, et ajavahemikul, mis vastas lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele kohtuasjas T-54/06, ületas hiljem komisjonile makstud viivitusintressi summa eelise, mille ta sai tänu sellele, et sai kasutada summat, mis on võrdne trahvi summaga koos viivitusintressiga. Teiste sõnadega ei tõenda hageja, et viivitusintress trahvi summalt, mis kogunes ajavahemikul, mis

vastab lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele, ületas eelise, mille ta võis saada sellest, et jättis tasumata trahvi koos viivitusintressiga, mis oli kogunenud kuupäevaks, mil lahendi tegemise mõistlik aeg ületati, ja viivitusintressi, mis kogunes, kui see rikkumine jätkus.

78 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla hageja soovitatud arvutusmeetod, mille kohaselt tuli väidetava kahju summast lahutada pangapoolse rahastamise kulud, mida tal oleks pangapoolse rahastamise eest tulnud kanda, kui ta oleks pidanud trahvi ära maksma 26. augustil 2010.

79 Nimelt ei väida hageja hagiavalduses kordagi ega ka tõenda, et tal oleks tulnud kasutada kolmandate isikute poolset rahastamist, et maksta ära otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi summa.

80 Eeltoodut arvestades ei ole tuvastatud, et ajavahemikul, mis vastab lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele kohtuasjas T-54/06, oleks hagejal tekkinud tegelik ja kindel kahju seoses tasumata trahvisummalt viivisintressi maksmisega. Niisiis tuleb sellest tekkinud väidetava varalise kahju hüvitamise nõue jätta rahuldamata, ilma et oleks vaja hinnata viidatud põhjusliku seose olemasolu.

3) Pangagarantii kulude kandmine

81 Mis puudutab esiteks kahju, siis toimikust nähtuvalt moodustas hageja pangagarantii ning kandis kohtuasjas T-54/06 toimunud menetluse jooksul pangagarantii kulud kvartaalsete vahendustasudena.

82 Järelikult on hageja tõendanud, et tal tekkis tegelik ja kindel kahju seetõttu, et ta kandis kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele vastaval ajavahemikul pangagarantii kulud.

83 Mis puudutab teiseks põhjuslikku seost, siis esiteks tuleb märkida, et kui menetlusega kohtuasjas T-54/06 ei oleks ületatud lahendi tegemise mõistlikku aega, ei oleks hageja pidanud tasuma pangagarantii kulusid ajavahemikul, mis vastas sellele ületamisele.

84 Seega eksisteerib kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamise ning kahju vahel, mida hageja kandis ja mis seisnes selles, et ta pidi kandma pangagarantii kulusid ajavahemikul, mis vastas lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele, põhjuse-tagajärje seos.

85 Teiseks tuleb rõhutada, et etteheidetav käitumine peab olema kahju tekkimise määrav põhjus (kohtumäärus, 31.3.2011, Mauerhofer *vs.* komisjon, C-433/10 P, ei avaldata, EU:C:2011:204, punkt 127, ja kohtuotsus, 10.5.2006, Galileo International Technology jt *vs.* komisjon, T-279/03, EU:T:2006:121, punkt 130; vt selle kohta ka kohtuotsus, 18.3.2010, Trubowest Handel ja Makarov *vs.* nõukogu ja komisjon, C-419/08 P, EU:C:2010:147 punkt 61). Teiste sõnadega võib öelda, et isegi kui institutsioonid on aidanud kaasa selle kahju tekkimisele, mille eest hüvitist nõutakse, võib see kaasaaitamine olla liiga väike teiste isikute, näiteks hageja vastutuse tõttu (kohtuotsus, 18.3.2010, Trubowest Handel ja Makarov *vs.* nõukogu ja komisjon, C-419/08 P, EU:C:2010:147, punkt 59, ja kohtumäärus, 31.3.2011, Mauerhofer *vs.* komisjon, C-433/10 P, ei avaldata, EU:C:2011:204, punkt 132).

86 Lisaks on juba otsustatud, et väidetav kahju, mis seisneb pangagarantii kuludes, mida kandis äriühing, kellele määrati karistus komisjoni otsusega, mille Üldkohus hiljem tühistas, ei tulene otseselt selle otsuse õigusvastasusest, sest see kahju tuleneb selle äriühingu enda otsusest moodustada pangagarantii selleks, et mitte täita trahvi maksmise kohustust vaidlusaluses otsuses määratud tähtaja jooksul (vt selle kohta kohtuotsus, 21.4.2005, Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon, T-28/03, EU:T:2005:139, punkt 123, ja kohtumäärus, 12.12.2007, Atlantic Container Line jt *vs.* komisjon, T-113/04, ei avaldata, EU:T:2007:377, punkt 38).

87 Antud juhul tuleb siiski märkida, et esiteks ei olnud hetkel, mil hageja esitas hagiavalduse kohtuasjas T-54/06, s.o 22. veebruaril 2006, ja hetkel, mil ta moodustas pangagarantii, lahendi tegemise mõistliku aja ületamine ette ennustatav. Lisaks võis hageja õiguspäraselt oodata, et tema hagi menetletakse mõistliku aja jooksul.

88 Teiseks leidis lahendi mõistliku aja ületamine kohtuasjas T-54/06 aset pärast hageja esialgset otsust moodustada pangagarantii.

89 Seega erinevad käesoleva kohtuasja faktilised asjaolud oluliselt nendest, mis tuvastati käesoleva otsuse punktis 86 viidatud 21. aprilli 2005. aasta kohtuotsuses Holcim (Deutschland) *vs.* komisjon (T-28/03, EU:T:2005:139) ja 12. detsembri 2007. aasta kohtumääruses Atlantic Container Line jt *vs.* komisjon (T-113/04, ei avaldata, EU:T:2007:377). Hageja esialgne otsus mitte maksta otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi otsekohe ära ja moodustada pangagaranti ei lõhkunud seega – vastupidi Euroopa Liidu Kohtu väitele – seost kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamise ning sellele ületamisele vastaval perioodil pangagarantii kulude kandmise vahel.

90 Sellest järeldub, et kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamise ning kahju vahel, mis tekkis hagejale pangagarantii kulude kandmise tõttu selle mõistliku aja ületamisele vastaval perioodil, eksisteerib piisavalt otsene põhjuslik seos.

91 Kolmandaks väidab hageja, et talle tekkis varaline kahju, mis seisnes täiendavates finantskuludes, mida tal tuli kanda ajavahemikul 26. augustist 2010 kuni 26. novembrini 2013, mil Euroopa Kohus tegi otsuse kohtuasjas Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771) (vt käesoleva kohtuotsuse punkt 67).

92 Selles küsimuses tuleb kõigepealt märkida, et oma hagis väidab hageja, et lahendi tegemise mõistlikku aega ületati ainult kohtuasjas T-54/06. Niisiis ei väida ta, et lahendi tegemise mõistlikku aega oleks ületatud menetluse kogukestuse tõttu kohtuasjas T-54/06 koos kohtuasjaga, milles tehti 26. novembri 2013. aasta kohtuotsus Kendrion *vs.* komisjon (C-50/12 P, EU:C:2013:771).

93 Järelikult on antud juhul tuvastatud ainult see, et lahendi tegemise mõistlikku aega ületati menetlusega kohtuasjas T-54/06 (vt käesoleva otsuse punkt 63).

94 Kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamine lõppes 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) kuulutamisega.

95 Alates 16. novembrist 2011 sai hageja hinnata seda, kas kohtuasjas T-54/06 ületati lahendi tegemise mõistlikku aega, ning talle tekkinud kahju pangagarantii kulude kandmise tõttu sellele ületamisele vastaval ajavahemikul.

96 Apellatsioonkaebuses, mille ta 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) peale 26. jaanuaril 2012 esitas, väitis hageja, et kohtuasjas T-54/06 toimunud menetluse liiga pikk kestus tõi talle kaasa kahjulikud tagajärjed, ning palus seepärast vähendada talle määratud trahvi.

97 Otsus C(2005) 4634, millega hagejale trahv määrati, jõustus alles 26. novembril 2013 ja komisjoni pakutud võimalust moodustada pangagarantii ei saanud sellest kuupäevast enam kasutada hageja otsuse tõttu esitada 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) peale apellatsioonkaebus.

98 Sellest järeldub, et pangagarantii kulude kandmisel pärast 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) kuulutamist, mis tegi lõpu lahendi tegemise mõistliku aja ületamisele kohtuasjas T-54/06, ei ole selle ületamisega piisavalt otsest

põhjuslikku seost, sest nende kulude kandmine on tingitud pärast seda ületamist hageja vastu võetud isiklikust sõltumatust otsusest mitte maksta trahvi ära, mitte taotleda otsuse C(2005) 4634 täitmise peatamist ja esitada eespool viidatud kohtuotsuse peale apellatsioonkaebus.

99 Kõigest eelnevast ilmneb, et esiteks kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamise ning teiseks kahju vahel, mis tekkis hagejale enne 16. novembri 2011. aasta kohtuotsuse Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667) kuulutamist ja mis seisneb pangagarantii kulude kandmises selle mõistliku aja ületamisele vastaval perioodil, eksisteerib piisavalt otsene põhjuslik seos.

4) Tekkinud varalise kahju hindamine

100 Esiteks tuleb meenutada, et menetluse kestusega kohtuasjas T-54/06 ületati selles kohtuasjas lahendi tegemise mõistlikku aega 20 kuu võrra (vt käesoleva otsuse punkt 63).

101 Teiseks täpsustab hageja hagiavalduses, et talle tekkinud varaline kahju seisnes „täiendavates finantskuludes, mida tal tuli kanda ajavahemikul 26. augustist 2010 kuni 26. novembrini 2013“ (vt käesoleva otsuse punkt 67). Hüvitisnõude põhjendamiseks edastas ta ka teavet pangagarantii kulude kohta, mida ta sel ajavahemikul kandis.

102 Tõlgendades seda hagiavalduses esitatud põhjendustest lähtudes, vastab kahju hüvitamise nõue alates 26. augustist 2010 kantud pangagarantii kuludele.

103 Liidu kohtutes toimuvat menetlust reguleerivatest normidest, eelkõige Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artiklist 21 ja 2. mai 1991. aasta kodukorra artikli 44 lõikest 1 tuleneb, et põhimõtteliselt määravad vaidluse kindlaks ja piiritlevad selle pooled ning liidu kohus ei saa teha otsust *ultra petita* (kohtuotsused, 10.12.2013, komisjon *vs.* Iirimaa jt, C-272/12 P, EU:C:2013:812, punkt 27, ning 3.7.2014, Electrabel *vs.* komisjon, C-84/13 P, ei avaldata, EU:C:2014:2040, punkt 49).

104 Seega ei saa Üldkohus hageja nõudest kõrvale kalduda ning otsustada omal algatusel mõista välja hüvitist enne 26. augustit 2010 tekkinud kahju eest, st kahju eest, mis tekkis kronoloogiliselt teistsugusel ajavahemikul kui periood, mille vältel hageja oma väidete kohaselt kahju kandis.

105 Teiseks ei ole pangagarantii kuludel, mida hageja kandis pärast 16. novembrit 2011, piisavalt otsest põhjuslikku seost lahendi tegemise mõistliku aja ületamisega kohtuasjas T-54/06 (vt käesoleva otsuse punkt 98).

106 Kahju, mille eest saab välja mõista hüvitise, vastab antud juhul seega pangagarantii kuludele, mida hageja kandis ajavahemikul 26. augustist 2010 kuni 16. novembrini 2011.

107 Kolmandaks nähtub hageja esitatud tõenditest, et hageja tasus pangagarantii kulusid kvartaalselt. Veel nähtub nendest tõenditest, et ajavahemikul 26. augustist 2010 kuni 31. detsembrini 2011 olid hageja kantud pangagarantii kulud järgmised:

Ajavahemik	Kulud (eurodes)
26.8.2010-31.12.2010	175 709,87
31.12.2010-14.3.2011	81 382,15
14.3.2011-31.3.2011	18 983,87
31.3.2011-30.6.2011	102 533,99
30.6.2011-30.9.2011	104 603,82
30.9.2011-31.12.2011	105 555,48
Kokku	588 769,18

108 Sellest järeldub, et pangagarantii kulud, mida hageja kandis ajavahemikul 26. augustist 2010 kuni 16. novembrini 2011, olid 588 769,18 eurot.

109 Eeltoodut arvesse võttes tuleb hageja kasuks välja mõista 588 769,18 euro suurune hüvitis varalise kahju eest, mille talle põhjustas lahendi tegemise mõistliku aja ületamine kohtuasjas T-54/06 ning mis seisnes täiendavate pangagarantii kulude kandmises.

b) Väidetav mittevaraline kahju ja oletatav põhjuslik seos

110 Hageja väidab esiteks, et vastavalt Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikale on olemas eeldus – ehkki ümberlükatav –, et kohtumenetluse ülemäära pikk kestus tekitab varalist kahju. Hageja lisab, et ta on „börsil noteeritud ettevõtja, kelle edusamme ja probleeme ei jälgi tähelepanelikult mitte üksnes tema töötajad, vaid ka ajakirjandus, investorid ja kliendid“. Seega on hageja mainet tarbetult kahjustatud. Lisa-aastad ebakindlust mõjutasid negatiivselt ettevõtte juhtimist, investeeringuid, atraktiivsust ja strateegiat. Pikale veninud ebakindlus tekitas isiklikku mittevaralist kahju ka hageja töötajatele ja juhtimisorganite liikmetele.

111 Teiseks toonitab hageja, et väidetava mittevaralise kahju täpne hindamine on selle kahju olemuse tõttu raske. Euroopa Inimõiguste Kohus peab aga kahju hindamisel oluliseks samalaadseid kohtuasju. Antud juhul tekkinud mittevaralise kahju hindamisel on parimaks võrdlusaluseks kohtuasjad, milles Üldkohus või Euroopa Kohus on tuvastanud mõistliku aja ületamise ning on „õiglase hüvitusena“ vähendanud liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest komisjoni otsusega määratud trahvi.

112 Neil asjaoludel nõuab hageja esimese võimalusena 11 050 000 euro suurust hüvitist ajavahemiku eest 26. augustist 2010 kuni 26. novembrini 2013, mis vastab 10-protsendilisele viivisemäärale aastas talle otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi summast. Teise võimalusena nõuab hageja 1 700 000 euro suurust hüvitist, mis moodustab 5% talle otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi summast. Kolmanda võimalusena nõuab hageja kindlasummalist hüvitist, mille suuruse otsustavad pooled vastavalt Üldkohtu määratud tingimustele, või neljanda võimalusena hüvitist, mis on Üldkohtu arvates kohane.

113 Euroopa Liidu Kohus väidab esiteks vastu, et hageja ei ole tõendanud mittevaralise kahju olemasolu. Ta tuletab meelde, et väidetava mittevaralise kahju tõendamine on hageja ülesanne. Väidetavat kahju on aga kirjeldatud äärmiselt ebamääraselt, varalist ja mittevaralist kahju ei ole eristatud ning kahju olemasolu kohta ei ole esitatud ühtegi tõendit. Pealegi nõuab hageja karistuslikku kahjuhüvitist.

114 Teiseks väidab Euroopa Liidu Kohus teise võimalusena, et hageja ei ole tõendanud põhjuslikku seost väidetava mittevaralise kahju ja lahendi tegemise mõistliku aja väidetava ületamise vahel. Väidetav mittevaraline kahju tuleneb aga üksnes sellest, et hageja rikkus konkurentsieeskirju. Väidetav lahendi tegemise mõistliku aja ületamine ei ole raskendanud mittevaralisi tagajärgi, mis olid rikkumise tuvastamisel komisjoni poolt, sest rikkumise tuvastamine ja määratud trahvi summa leidsid Üldkohtus kinnitust.

115 Kolmandaks väidab Euroopa Liidu Kohus kolmanda võimalusena, et hüvitatav mittevaraline kahju tuleb hinnata maksimaalselt 5000 eurole.

116 Esmalt tuleb hinnata mittevaralist kahju, mida kandsid väidetavalt hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad, ning teiseks mittevaralist kahju, mida kandis väidetavalt hageja ise.

1) Mittevaraline kahju, mida väidetavalt kandsid hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad

117 Tuleb märkida, et hagiavalduses esitatud nõuded puudutavad üksnes hageja enda huve, mitte tema juhtimisorganite liikmete või tema töötajate isiklikke huve. Hageja ei viita ka õiguste loovutamisele või sõnaselgele volitusele, mis annaks talle õiguse esitada nõue mõista välja hüvitis kahju eest, mida kandsid tema juhtimisorganite liikmed ja tema töötajad.

118 Seega tuleb nõue mõista välja hüvitis mittevaralise kahju eest, mida kandsid väidetavalt hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad, jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata sel põhjusel, et kohtutoimikust ei ilmne, et hagejate juhtimisorganite liikmed ja töötajad oleksid volitanud hagejat esitama kahju hüvitamise nõuet nende nimel (vt selle kohta kohtumäärus, 12.5.2010, CPEM *vs.* komisjon, C-350/09 P, ei avaldata, EU:C:2010:267, punkt 61, ja kohtuotsus, 30.6.2009, CPEM *vs.* komisjon, T-444/07, EU:T:2009:227, punktid 39 ja 40).

119 Igal juhul ei ole tõendatud, et hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad kandsid tõesti kahju. Esiteks esitab hageja paljasõnalise väite ega esita ühtegi konkreetset asjaolu, mis tõendaks frustratsiooni ja ebamugavustunnet, mida tema juhtimisorganite liikmed ja töötajad tundsid lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tõttu kohtuasjas T-54/06. Teiseks ei tõenda hageja, et tema juhtimisorganite liikmed ja töötajad kandsid isiklikku kahju, mis oleks otsene kahju ja eristatav kahjust, mida kandis isiklikult hageja.

120 Järelikult tuleb nõue mõista välja hüvitis mittevaralise kahju eest, mida kandsid väidetavalt hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad, jätta vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata ja igal juhul põhjendamatuse tõttu rahuldamata.

2) Mittevaraline kahju, mida väidetavalt kandis hageja

121 Kohtupraktikast ilmneb, et kui hageja ei esita ühtegi asjaolu, mis tõendaks, et ta kandis mittevaralist kahju, või määraks kindlaks selle kahju ulatuse, peab ta vähemalt tõendama, et etteheidetav käitumine oli sellise raskusastmega, et võis niisuguse kahju põhjustada (vt selle kohta kohtuotsused, 16.7.2009, SELEX Sistemi Integrati *vs.* komisjon, C-481/07 P, ei avaldata, EU:C:2009:461, punkt 38; 28.1.1999, BAI *vs.* komisjon, T-230/95, EU:T:1999:11, punkt 39, ja 16.10.2014, Evropaïki Dynamiki *vs.* komisjon, T-297/12, ei avaldata, EU:T:2014:888, punktid 31, 46 ja 63).

122 Esiteks olgu meenutatud, et hageja sõnul on kahjustatud tema mainet, eelkõige tema investorite ja klientide silmis.

123 Ent hageja argumente ei toeta tõendid, millest nähtuks, et lahendi tegemise mõistliku aja ületamine oli sellise raskusastmega, et avaldas tema mainele täiendavat kahjulikku mõju võrreldes mõjuga, mida oli avaldanud otsus C(2005) 4634.

124 Neil asjaoludel tuleb tõdeda, et hageja ei ole tõendanud, et kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamine oleks olnud selline, et see kahjustas tema mainet.

125 Igal juhul on lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tuvastamine käesoleva otsuse punktis 63 selle ületamise eset ja raskusastet arvestades antud juhul piisav hüvitis hageja maine väidetava kahjustamise eest.

126 Teiseks on asjaolu, et hageja oli pandud ebakindlasse olukorda eelkõige küsimuses, kas tema hagi otsuse C(2005) 4634 peale rahuldatakse, omane igale kohtumenetlusele. Ka oli hagejale tingimata teada, et kohtuasi T-54/06 on üsna keerukas ning et see keerukus on esiteks seotud paralleelsete hagidega, mis Üldkohtule üksteise järel paralleelselt erinevates menetluskeeltes otsuse C(2005) 4634 peale esitati, ning teiseks asjaoluga, et see kohus pidi põhjalikult tutvuma mahukate toimikutega ning eelkõige tuvastama faktilised asjaolud ja vaidlust materiaalõiguslikust seisukohast analüüsima.

127 Menetluse kogukestus kohtuasjas T-54/06 – 5 aastat ja 9 kuud – ületas siiski prognoositava kestuse, mida hageja võis eelkõige hagi esitamise hetkel oodata. Ka jääb kohtuasjas T-54/06 toimunud menetluses menetluse kirjaliku osa lõpu ja suulise osa avamise vahele 3 aasta ja 10 kuu pikkune ajavahemik. Neid ajavahemikke ei õigusta kuidagi menetlust korraldavate meetmete võtmine, menetlustoimingute tegemine või menetlusküsimuste üleskerkimine. Lahendi tegemiseks kulunud aega ei pikendanud kuidagi ka hageja käitumine. Vastupidi, vähemalt kahel korral väljendas hageja Üldkohtule oma ootust, et kohtuasja T-54/06 menetletaks kiiresti.

128 Neil asjaoludel asetas kohtuasjas T-54/06 lahendi tegemise mõistliku aja ületamine hageja ebakindlasse olukorda, mis ületas kohtumenetlusega tavaliselt kaasneva ebakindluse. See kestev ebakindel olukord avaldas paratamatult mõju tehtavate otsuste planeerimisele ja äriühingu juhtimisele ning tekitas seega mittevaralist kahju.

129 Kolmandaks ei hüvita tõsiasi, et tuvastati lahendi tegemise mõistliku aja ületamine, käesoleva kohtuasja asjaoludel täielikult mittevaralist kahju, mida hageja kandis kestva ebakindla olukorra tõttu, milles ta oli.

130 Selle kohta tuleb esiteks märkida, et hageja nõutud ja käesoleva otsuse punktis 112 kirjeldatud hüvitise eesmärk on heastada mitmesugune mittevaraline kahju, eelkõige maine kahjustamine, mida ei ole tõendatud ja mille hüvitab igal juhul piisavalt lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tuvastamine (vt käesoleva otsuse punktid 122–125).

131 Teiseks on Euroopa Kohus otsustanud, et võttes arvesse vajadust tagada liidu konkurentsieeskirjade järgimine, ei saa liidu kohus ainuüksi lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tõttu lubada, et hageja vaidlustab trahvi põhjendatuse või summa, kui kõik väited, mis on suunatud selle trahvi summa ja sellega karistatava käitumise osas tuvastatu vastu, lükati tagasi (kohtuotsus, 26.11.2013, Kendrion *vs*, komisjon, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 87; vt selle kohta ka kohtuotsused, 16.7.2009, Der Grüne Punkt – Duales System Deutschland *vs*. komisjon, C-385/07 P, EU:C:2009:456, punkt 194, ja 8.5.2014, Bolloré *vs*. komisjon, C-414/12 P, ei avaldata, EU:C:2014:301, punkt 105).

132 Järelikult ei saa lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmine sellise hagi läbivaatamisel, mis on esitatud komisjoni otsuse peale, millega määratakse ettevõtjale trahv liidu konkurentsieeskirjade rikkumise eest, kaasa tuua sellises otsuses määratud trahvi täielikku või osalist tühistamist (vt kohtuotsused, 26.11.2013, Groupe Gascogne *vs*. komisjon, C-58/12 P, EU:C:2013:770, punkt 78, ja 26.11.2013, Kendrion *vs*. komisjon, C-50/12 P, EU:C:2013:771, punkt 88; vt selle kohta ka kohtuotsus, 8.5.2014, Bolloré *vs*. komisjon, C-414/12 P, ei avaldata, EU:C:2014:301, punkt 107).

133 Kui kasutada lahendi tegemise mõistliku aja ületamisega tekitatud mittevaralise kahju eest makstava hüvitise arvutamisel hageja nõutud meetodit, mis seisneks komisjoni määratud trahvi summale teatava protsendimäära kohaldamises, oleks selle tagajärjeks trahvi kahtluse alla seadmine, ehkki ei ole tõendanud, et lahendi tegemise mõistliku aja järgimata jätmine kohtuasjas T-54/06 oleks selle trahvi summat mõjutanud.

134 Seetõttu tuleb rahuldamata jätta hageja nõue, et väidetav mittevaraline kahju hüvitataks nii, et vähendatakse otsusega C(2005) 4634 määratud trahvi summat.

135 Kolmandaks, võttes arvesse käesoleva otsuse punktides 126–134 antud hinnanguid ning eelkõige lahendi tegemise mõistliku aja ületamise ulatust, hageja käitumist ja tema poolt menetluse käigus väljendatud ootusi, vajadust tagada liidu konkurentsieeskirjade järgimine ja käesoleva hagi tõhusus, tuleb seega otsustada *ex aequo et bono*, et 6000 euro suurune hüvitis hagejale kujutab endast sobivat hüvitist kahju eest, mida ta kandis kestva ebakindla olukorra tõttu, milles ta kohtuasjas T-54/06 aset leidnud menetluses oli.

c) Intressid

136 Kolmanda nõudena palub hageja Üldkohtul mõista koos hüvitise summaga, mille ta võib hagejale määrata, välja ka viivise alates 26. novembrist 2013.

137 Kohtupraktikast ilmneb, et kohustus tasuda viivist tekib põhimõtteliselt alates kohtuotsusest, millega tuvastatakse kahju hüvitamise kohustus (vt selle kohta kohtuotsus, 26.6.1990, Sofrimport *vs*. komisjon, C-152/88, EU:C:1990:259, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).

138 Viivise määra kindlaksmääramisel tuleb võtta arvesse komisjoni 29. oktoobri 2012. aasta delegeeritud määruse (EL) nr 1268/2012, mis käsitleb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 966/2012 (mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju) kohaldamise eeskirju (ELT 2012, L 362, lk 1), artikli 83 lõike 2 punkti b ja artikli 111 lõike 4 punkti a. Nende õigusnormide kohaselt on tähtajaks tasumata saadaolevate summade viivisemäär Euroopa Keskpanga poolt oma peamiste refinantseerimistehingute suhtes kohaldatav, Euroopa Liidu Teataja C-seerias avaldatud määr, mis kehtib maksetähtpäeva kuu esimesel kalendripäeval ning mida suurendatakse kolme ja poole protsendipunkti võrra.

139 Antud juhul peab käesoleva otsuse punktides 109 ja 135 nimetatud hüvitisele lisanduma viivis alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamisest kuni täieliku tasumiseni.

140 Viivise määr on seega EKP poolt oma peamiste refinantseerimistehingute suhtes kohaldatav määr, mida suurendatakse kolme ja poole protsendipunkti võrra.

d) Järeldus hüvitiste ja intresside summa kohta

141 Kõike eeltoodut arvesse võttes tuleb käesolev hagi osaliselt rahuldada osas, milles palutakse mõista välja hüvitis kahju eest, mida hageja kandis lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tõttu kohtuasjas T-54/06.

142 Hüvitis, mis tuleb hageja kasuks välja mõista kahju eest, mis tekkis talle täiendavate pangagarantii kulude kandmise tõttu, on 588 769,18 eurot.

143 Hüvitis, mis tuleb välja mõista hageja kasuks tema mittevaralise kahju eest, on 6000 eurot.

144 Käesoleva otsuse punktides 142 ja 143 nimetatud hüvitiste summale lisandub viivis käesoleva otsuse punktides 139 ja 140 nimetatud tingimustel.

145 Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.

IV. Kohtukulud

146 Vastavalt kodukorra artikli 134 lõikele 1 on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. 6. jaanuari 2015. aasta kohtumääruses Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2015:2) lükati tagasi vastuvõetamatuse väide, mille oli esitanud Euroopa Liidu Kohus, ja kohtukulude küsimus jäeti edaspidiseks lahendamiseks. Seega tuleb liidu, mida esindab Euroopa Liidu Kohus, kohtukulud jätta tema enda kanda ning mõista temalt välja hageja kohtukulud, mis on seotud vastuvõetamatuse väitega, mille kohta tehti 6. jaanuari 2015. aasta kohtumäärus Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2015:2).

147 Kodukorra artikli 134 lõike 3 kohaselt võib Üldkohus juhul, kui osa nõudeid rahuldatakse ühe poole, osa teise poole kasuks, jätta kummagi poole kohtukulud tema enda kanda. Kui kohtuasja asjaolud seda õigustavad, võib Üldkohus siiski otsustada, et lisaks enda kohtukulude kandmisele mõistetakse poolelt välja ka osa teise poole kohtukuludest.

148 Antud juhul rahuldati hageja sisulised nõuded osaliselt. Tema kahju hüvitamise nõue jäeti siiski suures osas rahuldamata. Selles olukorras ja kõiki asjaolusid arvestades tuleb otsustada, et kumbki pool kannab ise oma kohtukulud.

149 Kodukorra artikli 138 lõike 1 kohaselt kannavad menetlusse astunud liikmesriigid ja institutsioonid ise oma kohtukulud. Tuleb teha otsus, et komisjon kannab oma kohtukulud ise.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ÜLDKOHUS (kolmas koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

1. **Mõista Euroopa Liidult, mida esindab Euroopa Liidu Kohus, välja 588 769,18 euro suurune hüvitis Kendrion NV kasuks varalise kahju eest, mida see äriühing kandis lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tõttu kohtuasjas, milles tehti 16. novembri 2011. aasta kohtuotsus Kendrion *vs.* komisjon (T-54/06, ei avaldata, EU:T:2011:667).**

2. **Mõista liidult, mida esindab Euroopa Liidu Kohus, välja 6000 euro suurune hüvitis Kendrioni kasuks mittevaralise kahju eest, mida see äriühing kandis lahendi tegemise mõistliku aja ületamise tõttu kohtuasjas T-54/06.**

3. **Kummalegi eespool punktides 1 ja 2 mainitud hüvitisele lisandub alates käesoleva kohtuotsuse kuulutamisest kuni täieliku tasumiseni viivis intressimääras, mida Euroopa Keskpank (EKP) kohaldab oma peamiste refinantseerimistehingute puhul ja mida suurendatakse kolme ja poole protsendipunkti võrra.**

4. **Jätta hagi ülejäänud osas rahuldamata.**

5. **Jätta liidu, mida esindab Euroopa Liidu Kohus, kohtukulud tema enda kanda ning mõista temalt välja Kendrioni kohtukulud, mis on seotud vastuvõetamatuse väitega, mille kohta tehti 6. jaanuari 2015. aasta kohtumäärus Kendrion *vs.* Euroopa Liit (T-479/14, ei avaldata, EU:T:2015:2).**

6. Jätta esiteks Kendrioni ning teiseks liidu, mida esindab Euroopa Liidu Kohus, kohtukulud seoses hagiga, mille kohta on tehtud käesolev kohtuotsus, nende endi kanda.

7. Jätta Euroopa Komisjoni kohtukulud tema enda kanda.

Papasavvas Labucka Bieliūnas

Kreuschitz Forrester

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 1. veebruaril 2017 Luxembourgis.

Allkirjad

Sisukord

I. Vaidluse taust 1

II. Menetlus ja poolte nõuded 2

III. Õiguslik käsitlus 4

A. Vastuvõetavus 4

B. Sisulised küsimused 5

1. Lahendi tegemise mõistliku aja väidetav ületamine kohtuasjas T-54/06 5

2. Väidetav kahju ja oletatav põhjuslik seos 8

a) Väidetav varaline kahju ja oletatav põhjuslik seos 8

1) Sissejuhatavad märkused 9

2) Intressi tasumine trahvi summalt 9

3) Pangagarantii kulude kandmine 10

4) Tekkinud varalise kahju hindamine 12

b) Väidetav mittevaraline kahju ja oletatav põhjuslik seos 13

1) Mittevaraline kahju, mida väidetavalt kandsid hageja juhtimisorganite liikmed ja töötajad 14

2) Mittevaraline kahju, mida väidetavalt kandis hageja 14

c) Intressid 16

d) Järeldus hüvitiste ja intresside summa kohta 16

IV. Kohtukulud 17